

Το νόμιμο είναι και ηθικό;
Ελένη Καραμπατζάκη
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Φιλοσοφίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
ekaraba700@yahoo.gr

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η επισήμανση ορισμένων πτυχών ενός πάντα καιρίου διαχρονικού προβλήματος, δηλ. τη σχέση μεταξύ νομίμου και ηθικού. Με άξονα αναφοράς την για πρώτη φορά ανάπτυξη του θέματος από τους αρχαίους Σοφιστές, θα επικεντρωθούμε σε ορισμένες πτυχές με κλειδί της προβληματικής μας ότι το νόμιμο στην πραγματικότητα τείνει να μην συμπίπτει με το ηθικό, οπότε στην περίπτωση αυτή δικαιώνεται ιστορικά η 'εγωιστική' σοφιστική άποψη ότι υπάρχει ένα φυσικό δίκαιο, το δίκαιο των ισχυροτέρων, με τους τελευταίους να υπαγορεύουν τη νομιμότητα και σε ακραίες περιπτώσεις να την ταυτίζουν με το ηθικό. Ωστόσο ορισμένοι Σοφιστές ανέπτυξαν και την λεγόμενη 'αλτρουιστική' άποψη, σύμφωνα με την οποία υπάρχει ένα πανανθρώπινο φυσικό δίκαιο, στο οποίο κάθε συμβατική ή μερική νομιμότητα οφείλει να υποτάσσεται, τουλάχιστον σε συνειδησιακό επίπεδο, στην συνηθισμένη περίπτωση που το νόμιμο υποστηρίζει και υποστηρίζεται από αυταρχική πολιτική εξουσία (περίπτωση Αντιγόνης). Στη συνέχεια της ανακοίνωσης θα αναφερθούμε σε ιστορικά θεμελιωμένες καταστάσεις, οι οποίες καταδεικνύουν, ότι η ανθρώπινη ιστορία κινείται σε αυτό το δίπολο ρεαλισμού, με το νόμιμο να εκλαμβάνεται για λόγους πολιτικών και άλλων σκοπιμοτήτων ως ηθικό, και την οδυνηρή πολλές φορές σύγκρουση με όσους υπερασπίζονται την δεοντολογική ηθική.